

Lagutskottet

Regeringens årsberättelse 2025

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2025 (B 3/2026 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för utlåtande till revisionsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Susanna Siitonen, justitieministeriet

Skriftligt yttrande har lämnats av

- undervisnings- och kulturministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Lagutskottet har behandlat berättelsen utifrån de uttalanden som riksdagen godkänt på förslag av utskottet. Största delen av uttalandena gäller justitieministeriets förvaltningsområde, men en del av dem gäller också social- och hälsovårdsministeriets och undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Dessutom har lagutskottet med avseende på sitt ansvarsområde behandlat frågan om att minska överskuldssättningen och problemen med den, bestämmelserna om tjänstebrott i anslutning till social- och hälsovårdsreformen, privat parkeringsövervakning samt kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn.

Uttalanden som kan strykas

De åtgärder som vidtagits med anledning av följande uttalanden har varit tillräckliga, och uttalandena är inte längre aktuella:

— *Reformprogrammet för rättsvården RP 246/2014 rd — RSv 308/2014 rd*

Utlåtande LaUU 8/2026 rd

Vid behandlingen av proposition RP 246/2014 rd med förslag till lagar om ändring av 25 och 25 a kap. i rättegångsbalken och 3 § i militära rättegångslagen godkände riksdagen ett uttalande enligt vilket riksdagen förutsätter att regeringen snabbt utreder behovet av och möjligheterna att införa ett system där fullföljdsdomstolen tar emot muntlig bevisning med hjälp av ljud- och bildupptagningar som gjorts i tingsrätten.

Riksdagen godkände en proposition om denna reform (RP 133/2021 rd) i december 2021 (RSv 214/2021 rd). Bestämmelser om reformens ikraftträdande utfärdas separat genom lag när det tekniska system som reformen förutsätter är klart.

Regeringen har senare lämnat en proposition med förslag till lagar om införande av reformen av upptagning och mottagande av muntlig bevisning i de allmänna domstolarna (RP 99/2026 rd). Lagutskottet har behandlat propositionen och godkänt ett betänkande om den (LaUB 16/2026 rd).

Lagutskottet anser därför att uttalandet inte ger anledning till ytterligare åtgärder. Uttalandet kan därför strykas.

— *Lindring och förenkling av förvandlingsstraffförandet för böter RP 291/2014 rd — RSv 363/2014 rd*

Vid behandlingen av proposition RP 291/2014 rd med förslag till lagar om ändring av 1 § i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot och av 2 a kap. i strafflagen godkände riksdagen ett uttalande enligt vilket riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål utreder möjligheterna att införa ett lättare och enklare förfarande för förvandlingsstraff för böter och de faser som föregår detta och att regeringen ger riksdagen de behövliga förslagen samtidigt som den lämnar förslaget till lag om införande av lagen om föreläggande av böter och ordningsbot.

Som det framgår av årsberättelsen tillsatte justitieministeriet 2021 en arbetsgrupp med uppgift att bedöma ändringsbehoven i lagen om verkställighet av böter. Arbetsgruppens betänkande var ute på remiss 2024. Utifrån arbetsgruppens förslag har en del av lagen om verkställighet av böter redan ändrats (RP 5/2025 rd, RSv 52/2025 rd). Bestämmelserna om föreläggande av förvandlingsstraff för böter har utifrån arbetsgruppens arbete fortsatt beretts hösten 2025 och en proposition om dem lämnades till riksdagen våren 2026 (RP 26/2026 rd). Lagutskottet har godkänt ett betänkande (LaUB 12/2026 rd) om propositionen. Dessutom pågår det vid Rättsregistercentralen ett informationssystemprojekt där avsikten är att förverkliga elektronisk behandling av ärenden som gäller förvandlingsstraff. Lagändringarna och informationssystemreformen avses träda i kraft 2028.

I den ovannämnda propositionen RP 26/2026 rd bedöms olika alternativ för att lindra förfarandet vid förvandlingsstraff och utifrån bedömningen föreslås vissa åtgärder i fråga om förfarandet vid förvandlingsstraff.

Lagutskottet anser därför att uttalandet inte ger anledning till ytterligare åtgärder. Uttalandet kan därför strykas.

Utlåtande LaUU 8/2026 rd

— *Inrättandet av Domstolsverket RP 136/2018 rd — RSv 218/2018 rd*

Vid behandlingen av regeringens proposition RP 136/2018 rd med förslag till lagstiftning om Domstolsverket godkände riksdagen två uttalanden. Enligt uttalande 2 förutsätter riksdagen att regeringen följer hur den reform som gäller inrättande av Domstolsverket fungerar och vilka konsekvenser reformen har särskilt med avseende på domstolarnas oberoende och rättssäkerheten, förhållandet och uppgiftsfördelningen mellan justitieministeriet och verket, hur ledningen av verket och direktionens sammansättning fungerar samt hur resurserna räcker till, och lämnar en rapport om detta till lagutskottet före utgången av 2025.

Justitieministeriet lämnade den rapport som avses i uttalandet till lagutskottet i december 2025. Lagutskottet har den 26 februari 2026 konstaterat att behandlingen av ärendet har avslutats (EÄ 58/2025 rd, LaVP 11/2026 rd).

Följaktligen anser lagutskottet att uttalande 2 inte ger anledning till ytterligare åtgärder. Uttalande 2 kan därför strykas.

— *Upptagning och mottagande av muntlig bevisning i de allmänna domstolarna RP 133/2021 rd — RSv 214/2021 rd*

Vid behandlingen av regeringens proposition (RP 133/2021 rd) om upptagning och mottagande av muntlig bevisning i de allmänna domstolarna godkände riksdagen tre uttalanden. Enligt uttalande 2 förutsätter riksdagen att informationssystemen och de tekniska lösningarna måste vara klara och driftsäkra innan reformen träder i kraft. Dessutom ska det sörjas för behövlig utbildning och annan beredskap inför reformen samt för de resurser som reformen kräver. En utredning om detta ska lämnas till lagutskottet i samband med propositionen om reformens ikraftträdande.

Regeringen har lämnat en proposition med förslag till lagar om införande av reformen av upptagning och mottagande av muntlig bevisning i de allmänna domstolarna (RP 99/2026 rd). En utredning om de omständigheter som nämns ovan i uttalande 2 ges i propositionen om införande av reformen och i de utredningar som utskottet fått av justitieministeriet och Domstolsverket i samband med behandlingen av propositionen. Lagutskottet har behandlat propositionen och godkänt ett betänkande om den (LaUB 16/2026 rd).

Följaktligen anser lagutskottet att uttalande 2 inte ger anledning till ytterligare åtgärder. Uttalande 2 kan därför strykas.

— *Ändring av 21 kap. 8 och 8 b § i rättegångsbalken RP 201/2022 rd — RSv 240/2022 rd*

Vid behandlingen av regeringens proposition RP 201/2022 rd med förslag till lag om ändring av 21 kap. 8 och 8 b § i rättegångsbalken godkände riksdagen ett uttalande enligt vilket riksdagen förutsätter att regeringen i syfte att öka tillgången till rättslig prövning skyndsamt vidtar nya

Utlåtande LaUU 8/2026 rd

lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att sänka rättegångskostnaderna och tröskeln för att inleda process i tvistemål och utreder åtgärder för att stödja de ekonomiska möjligheterna för parter i tvistemål att stå för rättegångskostnaderna.

Årsberättelsen beskriver regeringens åtgärder för att genomföra uttalandet och lyfter i anslutning till rättshjälp fram bland annat det riksomfattande Rättstjänstverket, som inledde sin verksamhet i början av 2025. I årsberättelsen lyfts som en central åtgärd fram den nya propositionen RP 89/2025 rd om ett förfarande för små tvistemål, som redan har behandlats i riksdagen (RSv 24/2026 rd).

Vid behandlingen av den ovannämnda propositionen om ett förfarande för små tvistemål konstaterade lagutskottet i sitt betänkande (LaUB 4/2026 rd, s. 3) följande: ”Lagutskottet anser att de föreslagna ändringarna är befogade och nödvändiga. När bestämmelserna om ersättning för rättegångskostnader senast sågs över genom att domstolens möjligheter att jämka beloppet av rättegångskostnader som dömts ut till den förlorande parten i ett tvistemål förbättrades, förutsatte riksdagen utifrån lagutskottets betänkande att regeringen skyndsamt vidtar nya lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att sänka rättegångskostnaderna och tröskeln för att inleda process i tvistemål (LaUB 23/2022 rd och RSv 240/2022 rd). Den aktuella propositionen syftar till att bemöta denna oro.”

Lagutskottet anser därför att uttalandet inte ger anledning till ytterligare åtgärder. Uttalandet kan därför strykas.

Uttalanden som ska stå kvar

Övriga uttalanden som riksdagen godkänt på förslag av lagutskottet behövs fortfarande och ska alltså stå kvar. I detta sammanhang fäster lagutskottet dessutom särskild uppmärksamhet vid följande uttalanden och ställningstaganden som ska stå kvar, men som har godkänts på förslag av revisionsutskottet, social- och hälsovårdsutskottet, ekonomiutskottet samt arbetslivs- och jämställdhetsutskottet:

— *Regeringens årsberättelse 2023. Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen om revisionen av statsbokslutet och regeringens årsberättelse för år 2023 B 2/2024 rd — B 18/2024 rd — RSk 31/2024 rd*

Riksdagen har godkänt fyra ställningstaganden med anledning av berättelserna. Ställningstagandena baserar sig på det som föreslås i revisionsutskottets betänkande (ReUB 9/2024 rd). Ställningstagande 4 baserar sig på lagutskottets förslag till ställningstagande (LaUU 15/2024 rd). Lagutskottet behandlade den privata parkeringsövervakningen ingående i ovan nämnda utlåtande (LaUU 15/2024 rd). Enligt ställningstagande 4 förutsätter riksdagen att regeringen på ett övergripande sätt utreder rättsläget och regleringsbehoven i fråga om parkering och parkeringsövervakning på privata områden och utifrån utredningen vidtar åtgärder för att bereda behövliga ändringar i lagstiftningen och lämna en proposition till riksdagen.

Utlåtande LaUU 8/2026 rd

Enligt uppgifter till utskottet har justitieministeriet våren 2026 inlett ett utredningsprojekt om rättsläget och regleringsbehoven i fråga om privat parkeringsövervakning. Utredningen görs av en utomstående utredare. Avsikten är att utredningen ska bli klar hösten 2026.

Lagutskottet påpekar med avseende på sitt eget ansvarsområde att verkställandet av ställningstagande 4 fortfarande pågår och att det behöver stå kvar i berättelsen.

— *Lagstiftning om inrättande av välfärdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet samt lämnande av underrättelse enligt artiklarna 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse RP 241/2020 rd — RSv 111/2021 rd.*

Vid behandlingen av regeringens proposition (RP 241/2020 rd) med förslag till lagstiftning om inrättande av välfärdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet samt med anledning av en underrättelse enligt artiklarna 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse godkände riksdagen på förslag av social- och hälsovårdsutskottet 15 uttalanden av vilka uttalande 11 baserade sig på lagutskottets förslag till uttalande (LaUU 10/2021 rd).

Enligt uttalande 11 förutsätter riksdagen att regeringen omedelbart inleder en samlad bedömning av bestämmelserna om tjänstebrott i 40 kap. i strafflagen och bestämmelserna om tjänsteansvar i andra lagar samt bereder behövliga lagstiftningsändringar utifrån bedömningen.

Enligt uppgifter till utskottet tillsattes vid justitieministeriet i början av 2026 en arbetsgrupp med uppgift att bedöma behovet av att se över bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar och bereda behövliga ändringsförslag. Detta arbete görs av ändamålsenlighets skull i samband med beredningen av genomförandet av EU:s direktiv om bekämpande av korruption (EU) 2026/1021. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 1 juni 2028.

Lagutskottet anser med tanke på sitt eget ansvarsområde att verkställandet av uttalande 11 fortfarande pågår och att det behöver stå kvar.

— *Minskning av överskuldssättningen och de problem som den orsakar RP 230/2018 rd — RSv 284/2018 rd.*

När riksdagen behandlade regeringens proposition (RP 230/2018 rd) med förslag till ändring av bestämmelserna om konsumentkreditavtal och vissa andra konsumentavtal godkände riksdagen de 6 uttalanden som föreslogs i ekonomiutskottets betänkande (EkUB 39/2018 rd). Av dessa baserade sig uttalandena 1—3 på lagutskottets förslag till uttalanden (LaUU 33/2018 rd).

Enligt uttalande 2 förutsätter riksdagen att statsrådet skyndsamt bedömer utvecklingsbehoven i fråga om det skyddade beloppet vid utsökning och nivån på de nödvändiga levnadskostnader för gäldenären som ska beaktas i bedömningen av gäldenärens betalningsförmåga vid skuldsanering för privatpersoner, och att statsrådet bereder de lagändringar som behövs.

Utlåtande LaUU 8/2026 rd

Enligt årsberättelsen tillsatte justitieministeriet den 12 januari 2024 ett projekt vars syfte är att förnya utskökningsbalkens bestämmelser om utmätning av inkomster inklusive bestämmelsen om skyddat belopp (utveckling av utskökningsregleringen OM155:00/2023). Mandatperioden för den arbetsgrupp som tillsattes inom projektet gick ut den 31 januari 2025. Arbetsgruppen hade till uppgift att bereda ett förslag till de lagstiftningsreformer som behövs för att projektets mål ska nås. Arbetsgruppens betänkande var ute på remiss 17.6—29.8.2025.

Enligt uppgifter till utskottet beslutade justitieministern våren 2026 att beredningen av lagstiftningsprojektet ska fortsätta vid justitieministeriet utifrån remissvaren. Regeringens proposition med förslag till ändring av beräkningsreglerna för utmätning av inkomster lämnas dock inte till riksdagen för behandling under denna regeringsperiod. Ett sammandrag av arbetsgruppens betänkande har publicerats den 5 maj 2026.

Justitieministeriet har enligt uppgift den 21 november 2025 tillsatt lagberedningsprojektet Underlättande av överskuldssatta gäldenärers ställning vid utskökning (OM062:00/2025). Projektet har berett ett utkast till regeringsproposition. I utkastet till proposition föreslås det att utskökningsbalken temporärt ändras genom en lag som är i kraft i fyra år så att de medel som inflyter vid utmätning först avräknas på skuldkapitalet och avtalsräntan och först därefter på dröjsmålsräntorna i vissa konsumentkreditfordringar. Dessutom har till förslaget fogats vissa paragrafändringar i utskökningsbalken som beretts inom projektet Utveckling av utskökningsregleringen. Avsikten är att propositionen ska lämnas till riksdagen i augusti—september 2026.

Lagutskottet anser med tanke på sitt eget ansvarsområde att verkställandet av uttalande 2 fortfarande pågår och att det behöver stå kvar.

— *Behovet av revidering av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn RP 4/2021 rd — RSv 78/2021 rd*

Vid behandlingen av regeringens proposition (RP 4/2021 rd) med förslag till lag om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn godkände riksdagen på förslag av arbetslivs- och jämställdhetsutskottet två uttalanden av vilka uttalande 1 baserade sig på lagutskottets förslag till uttalande (LaUU 8/2021 rd).

Enligt uttalande 1 förutsätter riksdagen att statsrådet skyndsamt gör en övergripande utredning och utvärdering av lagstiftningen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn och anknytande revideringsbehov, i synnerhet av möjligheterna att utvidga skyldigheten att kontrollera brottslig bakgrund och påskynda utlämnande av straffregisterutdrag samt vid behov bereder förslag till ny lagstiftning.

Enligt uppgift till utskottet har arbets- och näringsministeriet 2025 reserverat forskningsanslag för att stödja ett utredningsarbete som inleds våren 2026. Syftet med forskningsprojektet är att uppdatera 2013 års undersökning ”Undersökning av hur lagstiftningen om förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn fungerar och om utvecklingsbehoven”.

Utlåtande LaUU 8/2026 rd

Enligt uppgift ordnade arbets- och näringsministeriet i januari 2026 ett möte i ärendet med företrädare för arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, justitieministeriet och Rättsregistercentralen. Vid mötet bedömdes de forskningsfrågor som behövs med tanke på olika aktörer och perspektivet på upphandlingen av forskning som stöd för den fortsatta beredningen vid arbets- och näringsministeriet.

Enligt uppgift är avsikten att upphandlingen av forskningen och finslipningen av forskningsfrågorna ska ske hösten 2026. Syftet med forskningen är att ta fram den uppdaterade kunskapsbas som behövs för att bedöma behovet av att revidera lagstiftningen och att få fram intressentgruppernas synpunkter.

Lagutskottet anser med tanke på sitt eget ansvarsområde att verkställandet av uttalande 1 fortfarande pågår och att det behöver stå kvar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottet föreslår

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 10.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
vice ordförande Sandra Bergqvist sv
medlem Pekka Aittakumpu saf
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Aleksi Jäntti saml
medlem Anette Karlsson sd
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Jani Kokko sd
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Susanne Päivärinta saml
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Juha Viitala sd.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.